

- Назария С.М. Российская Федерация в контексте международных политических процессов современности: дис. ... доктора хабилитат полит. наук. – Кишинев, 2004.
- Портфель иностранных инвестиций приближается к 1 млрд. долларов США. // Банки и финансы, 2005, №9, с.29.
- Рябов А. Москва принимает вызов «цветных» революций. // Pro et Contra, 2005, июль-август, с.22-33.
- Тихомиров Ю.А. Геополитические императивы безопасности Российского государства. // Государство и право, 2005, №1, с.80-87.
- Тренин Д. Россия и конец Евразии. // Pro et Contra, 2005, июль-август, с.6-17.
- Шаваев А. Национальная безопасность: некоторые вопросы теории. // Безопасность Евразии, 2005, №1, с.409-425.
- Яковенко Я.В. Россия: курсом миролюбия и прогресса. // Внешнеэкономические связи, 2004, №10, с.53-60.

Поступила в редакцию
20 мая 2007 года

MOLDOVA SI FRANTA: 15 ANI DE RELATII DIPLOMATICE¹⁸⁰

Andrei NEGUȚA
Republica Moldova, Chișinău
Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene
Reprezentant Permanent al Republicii Moldova
pe lângă Consiliul Europei,
ex-Ambasador al Republicii Moldova în Republica Franceză,
doctorand la catedra Politologie și Educație Civică
a Universității de Stat din Moldova

L'année 2007 marque le 15ième anniversaire de la reconnaissance officielle de la République de Moldova par la France. Cet anniversaire est une bonne occasion pour entamer une nouvelle réflexion sur les possibilités à explorer pour renforcer le potentiel de collaboration entre nos deux pays. L'éloig-

¹⁸⁰ Recenzent – doctor habilitat în științe politice, profesor Valeriu MOȘNEAGA

nement géographique qui existe entre eux ne peut être un obstacle aux sentiments et au respect réciproque.

Les relations entre Moldaves et Français datent depuis très longtemps. La France a été surtout connue dans notre région par ses idées politiques modernes qu'elle y avait promues et les ouvrages de ses intellectuels, particulièrement appréciés dans notre aire géographique. Beaucoup de jeunes Moldaves ont fait leur études à Paris. De multiples dates et événements apportent la preuve des interférences pluriséculaires et contemporaines entre la Moldavie et la France.

La coopération politique, économique, culturelle, scientifique et technique entre la Moldavie et la France est en permanente ascension. L'Organisation Internationale de la Francophonie, dont la Moldavie fait partie depuis 1997, est un instrument important de la consolidation des relations et du dialogue bilatéral moldo-français.

La coopération au niveau interrégional et local, le jumelage entre les villes moldaves et françaises, l'activité des associations d'amitié franco-moldave deviennent une composante de plus en plus importante des liens économiques et culturels entre nos deux pays.

L'histoire des relations diplomatiques entre la Moldavie et la France montre que nos pays peuvent être amies et agir ensemble, qu'elles ne se perçoivent pas avec indifférence. A présent, nos pays cherchent un nouveau dessein pour nos relations, nous avançons dans la direction d'un vrai partenariat. Il existe une certaine régularité dans le dialogue entre les présidents de nos pays, entre les ministères, les parlementaires.

Les relations franco-moldaves deviennent de plus en plus serrées à travers les prises de position communes de nos pays à l'égard des problèmes majeurs du développement européen et mondial, à travers leurs actions coordonnées sur le plan international. Nous assistons à un élargissement du diapason et à l'intensification des relations bilatérales dans une grande diversité de domaines. L'expérience de l'interaction, accumulée jusqu'à présent, la sympathie réciproque entre les peuples moldave et français, l'activité commune dans le cadre de l'Organisation Internationale de la Francophonie, d'autres organisations régionales, européennes et internationales, laissent augurer des perspectives favorables pour le partenariat moldo-français.

Anul 2007 este deosebit pentru relațiile dintre Republica Moldova și Republica Franceză, fiind anul unei duble aniversări. Cu 15 ani în urmă, la 7 ianuarie 1992, Franța recunoștea oficial Republica Moldova, iar pe 13 martie al aceluiași an, stabilea pentru prima dată relații diplomatice cu țara noastră.

Aceste aniversări de 15 ani constituie un bun prilej pentru a face anumite totaluri și a evalua calea parcursă, dar și pentru a examina noile posibilități de consolidare și valorificare a potențialului de colaborare, direcțiile de perspectivă ale acestuia.

Astăzi relațiile noastre au un caracter constructiv, sunt orientate spre viitor. În afară de valorile comune, ce sunt caracteristice comunității europene, la baza relațiilor contemporane moldo-franceze se află coincidența elementelor-cheie care determină politica externă a ambelor țări. Aceasta se confirmă prin dialogul intensiv și cu conținut ce are loc între ministerele de externe, alte ministere, Parlamente.

Țările noastre se află geografic departe una de alta, nu au frontiere comune. Or, distanța nu este o piedică sentimentelor și stimei reciproce. Mulți moldoveni și francezi au remarcat nu o singură dată că unele caractere și obiceiuri ale popoarelor noastre sunt similare.

Se observă câteva perioade în apropierea Moldovei și Franței – în epoca medievală, în perioada dominației otomane, pe durata aflării Moldovei (Basarabiei) sub influența Imperiului Rus, în timpul existenței Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești (RSSM) și în perioada contemporană, după declararea independenței Republicii Moldova.

Relațiile dintre moldoveni și francezi sunt străvechi. Franța a promovat dintotdeauna în regiunea noastră idei politice moderne, iar operele intelectuale franceze au fost bine cunoscute în aria noastră geografică. Relațiile franco-moldave s-au intensificat și grație comercianților francezi care au călătorit în Moldova. Mulți tineri din Moldova și-au făcut studiile la Paris, obținând cunoștințe vaste și idei moderne de schimbare a vieții politice.

Următoarele date și evenimente, prezentate cronologic, sunt dovada interreferențelor multiseculare și contemporane dintre Moldova și Franța:

1. Marele cărturar al epocii sale și Domnitor al Moldovei Dimitrie Cantemir scrie „Istoria Imperiului Otoman”. Reieșind din însemnătatea ei (creșterea și descreșterea curții otomane, posibilitățile popoarelor asuprite de a-și cuceri libertatea), lucrarea a fost tradusă în limba franceză și alte limbi europene¹⁸¹.

2. Antioh Cantemir, fiul lui Dimitrie Cantemir, autor de ode satirice, fabule și epigrame, a fost Ambasadorul Rusiei la Paris, cunoscându-i personal pe Diderot, Voltaire, Montesquieu (din Montesquieu și Fontenelle a și tradus); moare și este înmormântat în 1744 la Paris¹⁸².

¹⁸¹ Cantemir D. *Biografie* (www.wikipedia.org/istoria)

¹⁸² *История дипломатии России* (www.lu.mid.ru)

3. Nicolae N. Bantîș-Kamenski, nepot de la vară al Domnitorului Dimitrie Cantemir, a tradus în 1760 din franceză prima parte a cărții lui Voltaire „Petru cel Mare”¹⁸³.

4. Scriitorul chișinăuian Alecu Russo a scris majoritatea lucrărilor sale în limba franceză, o perioadă de timp fiind stabilit la Paris (1848-1851). În lucrările sale scrie despre cei dinții tineri moldoveni reveniți de la studii din Franța, care au pus în mișcare societatea și au căutat să răspîndească o primă și slabă scînteie de lumină¹⁸⁴.

5. Scriitorul basarabean Constantin Stamati-Ciurea (fiul marelui scriitor Constantin Stamati) a activat în calitate de diplomat în ambasada Rusiei la Paris.

6. Poetul fabulist basarabean Alecu (Alexei) Donici s-a inspirat și a tradus din fabulele lui La Fontaine.

7. Podul peste râul Prut dintre Ungheni și Iași, construit în 1872 pe baza proiectului lui Gustave Eiffel, autorul renumitului Turn Eiffel de la Paris, este astăzi un simbol al legăturilor de prietenie.

8. În 1908, la Paris, chișinăuianul Ivan Zaikin, evoluînd pentru Rusia, devine campion mondial la luptele greco-romane.

9. Scriitorul, regizorul, actorul, cîntărețul moldav Leon Donici (născut la Chișinău în a. 1887) și-a publicat în Franța romanul „Noul seminar”, iar în anii 1924-1926 a editat la Paris ziarul „Basarabia”.

10. Prietenia moldo-franceză a fost consolidată și de compatrioții noștri care, în componența Armatei Sovietice, au luptat împotriva armatei fasciste. O parte din cei care au reușit să evadeze din prizonierat au făcut parte din Mișcarea de rezistență franceză. Cei ce au murit în lupta comună cu agresorul sunt înmormîțați la cimitirul din orașul Noye-sur-Seine și alte localități.

11. În prezent, chișinăuianca Elmira Scripcenco evoluează pentru Franța la turneele internaționale de șah, este multiplă campioană a Franței.

12. Scriitorul și actorul moldovean Victor Voinicescu-Soțchi, stabilit în prezent la Paris, publică cărți în limba franceză.

Astăzi, limba franceză este un mijloc de comunicare și integrare culturală la nivel european. Poeții moldoveni Nicolae Esinencu și Arcadie Suceveanu sunt prezenți cu poeziile lor traduse în franceză pe pagina internet „La Poésie prend langue(s): Poètes d’Europe”¹⁸⁵, iar poetesa Irina Nechit-Popa, prin poeziile sale traduse în limba franceză de Alain Paruit și Odile Serre, face le-

¹⁸³ *Un mare arhivist de viață moldoveană. // Moldova 2005 / 3-4 / p.18*

¹⁸⁴ *Russo A. Biografie (www.wikipedia.org //istoria)*

¹⁸⁵ [www.perso.cegetel.net/Poesie d’Europe](http://www.perso.cegetel.net/Poesie%20d'Europe)

gătura între Chișinău și Paris, pe care îl consideră centrul spiritual al Europei¹⁸⁶.

13. Începînd cu 1997, timp de un deceniu deja, Republica Moldova este membru al Organizației Internaționale a Francofoniei, din care fac parte 61 de țări, „motorul” căroră este Franța. Autoritățile franceze susțin Moldova în realizarea intenției de a găzdui Summit-ul Francofoniei din 2012 la Chișinău.

14. Constituția Republicii Franceze a servit ca bază pentru elaborarea Constituției Republicii Moldova din anul 1995. La baza Moldovei moderne se află o componentă franțuzească la nivel instituțional, legislativ, cultural, precum și în viața cotidiană.

15. În Franța se află în prezent mulți moldoveni (conform datelor MAE francez, la 1 ianuarie 2007, 6000 cetățeni moldoveni obținuseră actele necesare pentru o activitate legală în Franța)¹⁸⁷. Pe mulți dintre ei îi cunosc, am observat elanul lor, dorința de a se face remarcați și necesari în această țară extraordinară, servind astfel indirect interesele Moldovei și promovînd imaginea unei țări bogate în talente și oameni muncitori.

Prin ce se explică marele interes al Moldovei pentru Franța? Ce reprezintă Franța, care sunt caracteristicile ei?

Voi prezenta cîteva cifre, pe care le consider foarte elocvente:

Populația Franței reprezintă 1% din populația mondială (63 mln. locuitori). Fiind țara cu cel mai vast teritoriu din Europa de Vest, Franța se numără printre membrii fondatori ai Organizației Națiunilor Unite (ONU) și cei 5 membri permanenți ai Consiliului de Securitate ONU și este membru fondator al Uniunii Europene. Franța este o democrație organizată ca stat unitar și republică semi-prezidențială. Este o națiune dezvoltată, avînd în anul 2006 cea de-a 6-ea economie mondială, fiind al 5-lea exportator, a 4-a țară în domeniul investițiilor străine, al 3-lea exportator de servicii, a doua țară exportatoare de produse agro-alimentare¹⁸⁸.

„Franța este o națiune înflăcărată și independentă, ea reușește să-și mențină rangul, ...afirmîndu-și locul său în lume”¹⁸⁹. Acest loc în lume a fost dobîndit prin eforturile francezilor, prin capacitatea lor de adaptare, prin gustul pentru inovare și spiritul întreprinzător.

Relațiile dintre Moldova și Franța găsesc susținere în rîndurile populației republicii, 2% din participanții la sondajul organizat în cadrul serviciului

¹⁸⁶ www.capalest.sk/fr/2002/part/mo

¹⁸⁷ *Raportul de activitate al Ambasadei Republicii Moldova în Republica Franceză pentru anul 2006*, p.19

¹⁸⁸ www.diplomatie.gouv.fr/Moldavie

¹⁸⁹ *Déclaration télévisée de M. Jacques Chirac, Président de la République Française, Palais de l'Élysee, le 11 mars 2007*

«OMNIMAS» din noiembrie 2006 au indicat că Franța este țara care poate să ajute cel mai mult Republica Moldova să devină membru cu drepturi depline al Uniunii Europene (cel mai înalt rezultat, egal cu Germania, din țările Europene, membre ale UE)¹⁹⁰.

Franța susține Moldova în calea pe care a ales-o, îi sprijină năzuința de a se apropia de Europa și dorește să dea un nou impuls relațiilor politice, economice, culturale, științifice, dintre Moldova și Franța¹⁹¹.

După obținerea independenței Republicii Moldova, relațiile moldo-franceze s-au dezvoltat considerabil, s-au multiplicat vizitele oficiale și de lucru, s-a creat un parteneriat politic, economic și cultural. Franța a susținut eforturile Republicii Moldova de aderare la Consiliul Europei și alte organizații regionale și europene. Perioada de după anul 1991 poate fi numită istoria nouă a relațiilor dintre țările noastre.

Cadrul juridic al relațiilor moldo-franceze cuprinde 8 acorduri și convenții care reglementează cooperarea bilaterală în plan politic, economic, cultural, științific și alte domenii. Cel mai important este Tratatul de înțelegere, prietenie și cooperare dintre Republica Moldova și Republica Franceză, semnat la Paris la 29 ianuarie 1993 și ratificat de Parlamentul Moldovei (nr.85-XIII din 28 ianuarie 1994)¹⁹².

Cooperarea culturală, științifică și tehnică este determinată de acordul dintre Guvernele țărilor noastre, semnat în noiembrie 1994 și intrat în vigoare la 1 iulie 1995¹⁹³. Cooperarea în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale are loc conform protocolului de înțelegere dintre ministerele de specialitate, care este în vigoare din octombrie 1997¹⁹⁴. Condiții favorabile pentru oamenii de afaceri au fost asigurate prin intrarea în vigoare la 3 noiembrie 1999 a acordului dintre guvernele țărilor privind încurajarea și protejarea reciprocă a investițiilor și, la începutul anului 2007, a acordului dintre Guvernele țărilor cu privire la evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu referire la impozitele pe venit și proprietate.

Cooperarea economică moldo-franceză este în permanentă ascensiune. În răstimp de 10 ani, volumul comerțului exterior al Moldovei cu Franța a crescut de 9 ori, evoluând de la 9,5 mln. dolari SUA¹⁹⁵ la 86,5 mln. dolari în

¹⁹⁰ Barometrul socio-politic, 26 noiembrie 2006 (www.imas-inc.md)

¹⁹¹ Discours prononcé par M. Jacques Chirac, Président de la République, à l'Université d'Etat de Moldavie, Chisinau, le 4 septembre 1998.

¹⁹² Tratatate internaționale la care Republica Moldova este parte (1990-1998). Vol.23. – Chișinău, MOLDPRES, 1999, p.233

¹⁹³ *idem*, vol.18, p.410

¹⁹⁴ *ibidem*, p.408

¹⁹⁵ Date statistice privind relațiile comercial-economice între Republica Moldova și Franța. // Nota Ambasadei Republica Moldova în Franța, 20 februarie 1998

2006¹⁹⁶. Totuși, Franța rămîne un furnizor modest pentru Republica Moldova și se situează pe locul 10. Și Moldova ocupă o poziție slabă în schimburile comerciale ale Franței, fiind al 128-lea client și al 134-lea furnizor. Structura exportului moldav în Franța reflectă structura economiei – primele două sunt produsele agricole (64%) și textilele. În total, volumul schimburilor comerciale a progresat în 2005 față de anul precedent cu 16.4%, cu un excedent comercial pentru Franța de 21.5 mln. euro.

În domeniul investițiilor directe în Moldova, Franța ocupă locul 7 (2.1%) cu 18 mln. de dolari SUA. Domeniile privilegiate sunt următoarele: telecomunicațiile – France Telecom este acționar majoritar în capitalul operatorului de telefonie mobilă Voxtel; materialele de construcție – grupul Lafarge a privatizat uzina de ciment din Rezina; sectorul agro-alimentar – Lactalis, Via Lacta (produse lactate), Barges Agro Industrie (prelucrarea nucilor) și Beten (plante aromatice).

Anii 2005-2006 au permis concretizarea unor proiecte de anvergură. Grupul francez Lactalis a achiziționat o uzină de lapte și 2 uzine de brînzeturi, care însumează 1.400 de angajați. Investitorii francezi au devenit majoritari în grupul Via Lacta, specializat în fabricarea lactatelor și a înghețatei. Filiala turcă a grupului francez Areva a primit un credit al Băncii Mondiale de 5,5 mln. de euro pentru un proiect ce va fi realizat în Moldova în domeniul energetic. Grupul Sagem Défense Sécurité va activa în domeniul cărților de identitate biometrice, Alcatel va furniza furnitură pentru telecomunicații, banca franceză Société Générale a câștigat tenderul la vânzarea unui pachet unic de 5 mln. de acțiuni (70,57%) ale băncii moldave Mobiasbanca în sumă de 18,4 mln. euro. Societatea franceză Schneider negociază în prezent participarea sa la construcția unei stații electrice¹⁹⁷.

Numărul întreprinderilor cu capital francez sau mixt a crescut de la 21 în a.1996 pînă la 113 (la 1 ianuarie 2007).

Este adevărat că cifrele ce caracterizează relațiile economice moldo-franceze sunt modeste, dar e îmbucurător faptul că dinamica lor este pozitivă, ascendentă.

Reformele economice îndrăznețe pe care le promovează Guvernul conform Programului său de modernizare a țării, adoptarea de acte normative noi și modificarea celor existente în domeniul economic de către Parlamentul Moldovei vor permite investitorilor străini, inclusiv francezi, să fie mai numeroși pe piața moldovenească și să investească sume mai consistente.

¹⁹⁶ *Date statistice privind comerțul exterior al Republicii Moldova cu Franța în anii 2004-2006.*
// Biroul Național de Statistică, nr.07-21/17 din 14 februarie 2007

¹⁹⁷ *Relations économiques.* // www.diplomatie.gouv.fr/Moldavie

Un important instrument de consolidare a relațiilor și a dialogului bilateral moldo-francez îl constituie Organizația Internațională a Francofoniei (OIF), care reunește 61 de state ale lumii sau circa o treime din comunitatea mondială, cu un total de 131 milioane de locuitori sau 2.5% din populația lumii.

Republica Moldova a devenit membru al OIF în anul 1997 la Summit-ul șefilor de state și guverne de la Hanoi, Vietnam, și astăzi manifestă entuziasm și adeviziune pentru limba franceză și programele de cooperare economică, culturală și lingvistică.

Întrevederile periodice ale conducătorilor țării și diplomaților moldoveni cu Secretarul General al OIF dl Abdou Diouf și mai ales cele de la sfârșitul anului 2006 – începutul anului 2007 ale dlui Marian Lupu, Președintele Parlamentului Republicii Moldova, și dlui Andrei Stratan, viceprim-ministru, Ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene, au permis intensificarea dialogului țării cu Organizația.

În acest domeniu, Cooperarea Guvernului francez cu Moldova se efectuează prin intermediul Alianței Franceze, o instituție puternică, cu o bogată experiență și cadre calificate. Doar în anul 2006, 57 de cetățeni ai țării au beneficiat de burse franceze în diferite domenii – de studii, de doctorat, de cercetări științifice, de stagiul pedagogic, lingvistic, tehnic, artistic, agricol.

Au devenit tradiționale relațiile Universității de Medicină din Chișinău cu Universitatea din Nantes, ale Universității Agrare din Moldova cu Liceul agricol din Magnac Laval, ale Universității de Stat din Moldova cu Universitățile din Paris, Grenoble, Strasbourg.

Pentru specialiștii moldoveni din domeniile chimiei, medicinei, literaturii, informaticii, dreptului, perfecționării lingvistice, creșterii animalelor, agronomiei, partea franceză utilizează de asemenea posibilitățile instituțiilor de învățământ din Saint-Etienne, Bourgogne, Clermont-Ferrand, Toulouse, Besançon.

Studentii filierelor francofone din Moldova găsesc de asemenea sprijin la reprezentanții din Moldova ai Agenției Universitare a Francofoniei, care organizează serate de prezentare a stagiilor profesionale, a concursurilor interactive etc.

În cadrul OIF activează de asemenea Asociația internațională a primarilor francofoni, care reprezintă o rețea de orașe și asociații naționale care tind să promoveze buna guvernare municipală și de susținere a primarilor în politica lor urbană. Din Asociație face parte și municipiul Chișinău.

În prezent, Republica Moldova candidează pentru dreptul de a găzdui în 2012 la Chișinău organul suprem al OIF – Conferința șefilor de State și de Guverne. Summit-ul de la Chișinău poate intensifica propagarea idealurilor

Francofoniei în țara noastră, care în drumul său spre democrație și dezvoltare va avea relații mai bune și mai eficiente cu lumea francofonă.

O componentă din ce în ce mai importantă a legăturilor economice și culturale devine cooperarea la nivel interregional, local. Exemple de legături directe active este cooperarea dintre orașele Bălți și Lyon, Călărași și Villefranche, Chișinău și Grenoble.

De asemenea, s-a majorat substanțial rolul societății civile în dezvoltarea relațiilor dintre țările noastre. Una dintre tendințele zilei este crearea asociațiilor de prietenie moldo-franceză. În prezent, numărul acestora este de aproximativ 30, cele mai active dintre ele fiind „Les Moldaviens” din Bordeaux, Asociația culturală France-Moldavie din Dijon, „Passerelle Alsace-Moldavie” din Haguenau etc.

În opinia mea, prezintă interes examinarea relațiilor moldo-franceze și prin prisma construcției europene. Republica Moldova a semnat la 22 februarie 2005 Planul de Acțiuni cu Uniunea Europeană, tinde să-și armonizeze legislația cu standardele europene, dorește să obțină susținerea Franței în calea dificilă și lungă de integrare în UE.

Franța, împreună cu Germania, constituie „motoarele” comunității europene, vocea ei în multe probleme continentale este determinantă, și cu toate acestea Franța a fost primul stat membru al UE care a spus „Nu” proiectului Constituției Europene (a doua a fost Olanda) la referendumul național din mai 2005. Înseamnă aceasta o contradicție, este bine determinată strategia Moldovei de a miza pe Franța în ascensiunea ei spre structurile europene?

Răspunsurile la aceste întrebări le găsim în discursurile conducătorilor Franței. Dominique de Villepin, prim-ministrul Franței, consideră că francezilor nu le este frică de Europa, ei vor doar să știe încotro ea merge. „Lărgirea rapidă a continentului i-a surprins pe compatrioții noștri. Ei înțeleg legitimitatea și necesitatea istorică a acestui proces, având în același timp temeri privind consecințele economice și sociale pe care le implică lărgirea Europei. Să ne acordăm timpul necesar pentru a ne cunoaște mai bine și a construi împreună cu noile state”¹⁹⁸.

Președintele Franței Jacques Chirac este de aceeași părere și consideră că refuzul proiectului Constituției Europene, exprimat de francezi și olandezi, a scos la iveală multiplele întrebări pe care le ridică calea urmată de construcția europeană și capacitatea unei Uniuni mai vaste și mai diverse de a-i face pe cetățenii săi, în special pe cei mai vulnerabili, să se simtă în siguranță într-o perioadă în care tendințele mondialiste se fac din ce în ce mai simțite. „Vreau să vă împărtășesc convingerea mea: construcția europeană, născută din recon-

¹⁹⁸ M.Dominique de Villepin, *Discours de politique générale du Premier Ministre. // Assemblée Nationale, le 8 juin 2005, p.2*

cilierea franco-germană, este una dintre cele mai importante realizări din istoria contemporană. Continuarea ei este vitală pentru Franța, pentru securitatea noastră, pentru dezvoltarea noastră economică și pentru locul care ne revine în lume. Pentru a răspunde îngrijorării legitime exprimate de concetățenii noștri, am decis să refacem spiritul de încredere, dând prioritate Europei proiectelor și restabilind echilibrul dintre obiectivele largirii și cele ale aprofundării”¹⁹⁹.

La propunerea Franței și altor membri ai comunității, Europa tinde să ajungă la un nou consens, care ar deschide calea pentru noi decizii privind ameliorarea funcționării Uniunii, iar pentru a ajunge la un nou acord, vor fi utilizate posibilitățile președinției în UE a Germaniei și Portugaliei în 2007 și a Franței în 2008.

Istoria relațiilor diplomatice dintre Moldova și Franța demonstrează că țările noastre pot prieteni și acționa împreună, ele nu se percep indiferent. Și Moldova este necesară Franței, aceasta am simțit-o în activitatea mea la Paris, în contactele avute, o observ și în prezent în timpul îndeplinirii funcției de Reprezentant Permanent al țării pe lângă Consiliul Europei, la Strasbourg, Franța. Acum țările noastre caută împreună un nou desen al relațiilor, ne mișcăm în direcția unui parteneriat adevărat. Există o anumită regularitate în dialogul dintre președinții țărilor noastre, dintre ministere, parlamentari. Francezii ne cunosc mai bine. Totuși, țările și societatea civilă nu participă încă suficient de activ la apropierea dintre Franța și Moldova. De aceea, consider că principalul nostru obiectiv trebuie să fie consolidarea colaborării noastre la nivel oficial, dar și „coboșirea” acesteia pe pământ, pentru a deveni practică și cotidiană.

Moldova este situată la o răscruce strategică, în sînul Europei de Sud-Est, ceea ce poate facilita integrarea ei în structurile europene. Republica Moldova trebuie să devină o punte între Orient și Occident, între lumea mediteraneană și aria Mării Negre. Dacă acest proiect politic va reuși, Moldova își va găsi locul ei în sînul Uniunii Europene, cu ajutorul Franței și altor țări moderne.

Concluzie

Relațiile moldo-franceze urmează o linie ascendentă. Ele devin mai trainice prin poziția comună a celor două țări în problemele cheie ale dezvoltării europene și mondiale, prin acțiunile lor coordonate pe arena internațională. Se lărgeste diapazonul și se mărește intensitatea legăturilor bilaterale în cele mai diverse domenii. Experiența interacțiunii, acumulată pînă în prezent, sim-

¹⁹⁹ *Allocution de M. Jacques Chirac, Président de la République, à l'occasion de la présentation des vœux du corps diplomatique, Palais Elysée, le 5 janvier 2007 (www.elysee.fr//discours)*

patia reciprocă dintre popoarele Moldovei și Franței, activitatea comună în cadrul Organizației Internaționale a Francofoniei, alte organizații regionale, europene și internaționale, predetermină perspectivele favorabile de dezvoltare a parteneriatului moldo-francez.

Bibliografie

- Acord de cooperare culturală, științifică și tehnică între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Franceze. // *Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte*. Vol.18. – Chișinău, MOLDPRES, p. 410.
- Alecu Russo. Biografie [<http://www.wikipedia.org>].
- Allocution de M. Jacques Chirac, Président de la République, à l'occasion de la présentation des vœux du corps diplomatique, Palais Elysée, le 5 janvier 2007 [<http://www.elysee.fr>].
- Date statistice privind comerțul exterior al Republicii Moldova cu Franța în anii 2004-2006 // Biroul Național de Statistică, nr.07-21/17 din 14 februarie 2007.
- Déclaration télévisée de M. Jacques Chirac, Président de la République Française, Palais de l'Elysée, le 11 mars 2007.
- Deleu X. Transnistrie: La poudrière de l'Europe. – Paris, Hugo et Compagnie, 2005.
- Dimitrie Cantemir. Biografie [<http://www.wikipedia.org>].
- Discours prononcé par M. Jacques Chirac, Président de la République, à l'Université d'Etat de Moldavie, Chisinau, le 4 septembre 1998.
- Două vizite cu același mesaj. // *Moldova și lumea*, 1997, nr.9-10, p.2 .
- IMAS. Barometrul socio-politic, 26 noiembrie 2006 [<http://www.imas-inc.md>].
- История дипслужбы России [<http://www.lu.mid.ru>].
- Концепция внешней политики Республики Молдова (проект) // « Независимая Молдова », 2002, 30 апреля.
- Moldavie [<http://www.diplomatie.gouv.fr>].
- Parmentier F. La Moldavie à la croisée des chemins. – Paris, Editoo.com, 2003.
- Poésie d'Europe [<http://www.perso.cegetel.net>].
- Protocol de înțelegere între Ministerul Agriculturii și Alimentației al Republicii Moldova și Ministerul Agriculturii și Pescuitului al Republicii Franceze în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale // *Tratate internaționale*, vol.18, p.408.
- Raportul de activitate al Ambasadei Republicii Moldova în Republica Franceză pentru anul 2006, p.19.

Relations économiques avec la Moldavie [<http://www.diplomatie.gouv.fr>].
Tratatul de înțelegere, prietenie și cooperare între Republica Moldova și Republica Franceză. // Tratatate internaționale, vol. 23, p.233.
Un mare arhivist de viață moldoveană. // Moldova, 2005, nr.3-4, p.18.
Villepin, de, D. Discours de politique générale du Premier Ministre à l'Assemblée Nationale, le 8 juin 2005, p.2.

Prezentat la redacție
la 21 martie 2007

SISTEMUL INTERNAȚIONAL *VERSUS* SUBSISTEMUL EUROPEAN – GENEZA ȘI FUNCȚIONAREA PRIN PRISMA TEORIILOR SISTEMICE²⁰⁰

Eduard ȚUGUI
Republica Moldova, Chișinău
Universitatea de Studii Politice și Economice Europene,
Catedra Relații Internaționale,
Științe Politice și Drept,
Lector,
Magistru în științe politice

Ion SANDU
Republica Moldova, Chișinău
Universitatea de Stat din Moldova,
Catedra Științe Politice și Educație Civică,
doctor în științe istorice,
profesor

This article speaks about the genesis and functional rules of international system and european subsystem. The international system and its continental (geographical) manifestation under european subsystem, that in this study is European Union(EU), have a different genesis and a functional way, though the both are „the produce” of the same continent – Europe.

The genesis and functional rules of both is analysed having as a theoretical-methodical suport systematic theories developed in international relations paradigms. The genesis of those two systems differ from the systematical

²⁰⁰Recenzent – doctor în filosofie, conferențiar Pantelimon VARZARI